

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

23. De quantitate eleemosynæ necessario ab Episcopis, & Ecclesiasticis
expendenda in pauperum necessitatibus. Et an hoc etiam procedat quoad
Regulares ad Episcopatum assumptos? & aliqua alia ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

et vsus pios, nec legi aliquem, qui contrarium doceat; cum hoc autem coherere non potest quod quis contentus sit infundendo quartam, vel quintam partem inter pauperes, & alia pia opera, & reliquum vanè infundendo, etiam si sint multa millia aureorum. Prudentissime ergo nosse Azorius tom. 2. lib. 12. c. 11. g. 1. in fin. noluit determinare quantitatem, quam infundere sufficiat beneficiario; sed obligauit illum, ut impendat quicquid illi superest. Et hæc omnia docet Granado ubi supra, quæ quidem multum notanda erunt à Confessariis Ecclesiasticorum, qui benignas opiniones circa præsentem materiam apud neminem ex Doctoribus inuenient, secus autem circa diuites dicendum erit.

RESOL. XXIII.

De quantitate eleemosynæ necessariæ ab Episcopis, & Ecclesiasticis expendenda in pauperum necessitatibus. Et an hoc etiam procedat quoad Regulares ad Episcopatum assumptos? Et aliqua alia decidentur pro intelligentia illorum bonorum, quæ censentur esse vel patrimonialia, vel quasi patrimonialia, de quibus Episcopi, & Clerici possint ad libitum disponere, ut de bonis patrimonialibus, videlicet de distributionibus quotidianis, pro comitandis funere defunctorum, pro faciendis Missis habenda concione, visitando Episcopatu, ferendis sententiis, & tandem pro quacunque industria personali, pro labore, aut donatione, hereditate, contractu, vel quouis alio titulo distincto à titulo beneficii. Et an Clericus, si de grosso beneficii, & eius redditibus aliquid detrahit ex necessariis, poterit, quicquid detraherit, expendere pro libito absque peccato mortali, dammodo non sit in vsus profanos? Ex part. 5. tract. 8. Res. 27.

Benigna opinio circa præsentem quæstionem non potest expectari. Ego librorum helluo fui ut aliquam inuenirem, sed frustra, ita strictè loquuntur Doctores, & merito quoad hanc obligationem Ecclesiasticorum. Sententia igitur, quam in hac resolutione appono est inter omnes alias amplissima; & illam docet nouissimè Hurtados de Mendoza, de charitate in 2. D. Thom. vol. 2. disp. 160. c. 11. §. 105. usque ad §. 110. ubi sic ait: Dico Episcopi & cæteri beneficiarii Clerici tenentur, ut minimum, erogare quartam partem fructuum, siue reddituum in opera pia, vel medietatem residui congruæ sustentationis, nec tenentur ad plus erogandum, hoc intelligo per se, & in necessitate communi, non in graui. Hæc conclusio est omnium hæc de re sententiarum probabilium amplissima, nec vidi vllum authorem, qui minorem partem designet. Eos non teneri ad erogandum omne residuum, apertè docent Sotus lib. 10. de iust. q. 4. art. 4. vers. quæuis documentum. Toletan. lib. de 7. peccatis, cap. 38. cum Tabiena, ubi asserunt posse Episcopum donare con sanguineis de redditibus Ecclesiæ, Lorca disp. 40. num. 43. Molina tract. 2. disp. 146. vers. contrarium cum Maiore Bannez, & aliis. Ratio est, quia Clerici acquirunt verum dominium reddituum: ergo lege iustitiæ non tenentur erogare totum residuum, quia lex misericordiæ non obligat laicos nisi in graui necessitate, quia inopia leuis ex se non obligat; ratio autem status perfectioris non exigit omnium donationem sub peccato mortali, nec cura pastoralis, petit ut in necessitate communi totum superfluum à me abdicem, certè præter aliquorum Theologorum grauium quidem auctoritatem non video vigenis argumentum, quo probetur obligatio

Tom. IV.

ad omnia eroganda à Clerico non professo paupertatem, ut constat ex responsione ad omnia argumenta. At valde durum est me obligari ad eroganda omnia, quorum sum Dominus in necessitate communi, præsertim cum multi sint labores Ecclesiasticorum in choro, sedentia, cælibatu, & aliis. Est igitur opus ut apertè constet de præcepto ad illud ascendendum in re difficillimè obseruatu, in qua euidens est moraliter plurimos perituros. Porro erogatio quartæ partis omnium fructuum satis est ex sententia Dominici Soti adducti, Bannez art. 6. dub. vlt. ver. ex dictis omnibus. cum enim admodum seuerè fuisset locutus de obligatione Episcoporum ad vberissimas eleemosynas, nec illos esse in statu salutis, nisi eas erogent in genere, hæc ait: Ego sanè nullum Episcopum Hispaniæ absoluerem, nisi saltem quartam partem reddituum in eleemosynas expendere, & hoc intelligo in communibus necessitatibus: nam in gradibus, quales esse solent tempore famis, aut pestis, aut plurimarum ægitudinum, ad amplius tenentur iuxta proportionem necessitatis pauperum, qui sunt oues propriae, ita ut aliquando teneantur ex propria suppellectili, & vasis argenteis eleemosynas facere. His Bannez ostendit Episcopum esse in statu salutis, & absolui posse, si in necessitate communi erogat quartam partem fructuum, non verò in necessitate graui, tunc enim ad plus tenetur. Petrus Lorca disputat. 40. num. 34. eximit ab Ecclesiastico fieri satis eleemosynæ præcepto, si duo obseruet, alterum ut diligentiam adhibeat in pauperibus conquirendis; alterum est ut maiorem partem superflui expendat in necessitate communi. At maior superflui pars æqualebit frequenter quartæ parti omnium fructuum. Propterea dixi in conclusione omnes teneri ad erogandam vel quartam partem omnium fructuum, vel medietatem superflui, quia hos graues authores video esse in iis sententiis, quæ parum differunt. Huius sententiæ rationem à priori reddere non possumus, quia verò res est maximi momenti, in qua Ecclesiasticorum conscientia magno sunt periculo exposita, censui sententiam aliquam probabilem statuere, iuxta quam tam Confessarij, quam Clerici poenitentes possint tuta conscientia aliquid certum, fixumque referre, ne incertis sententiarum varietatibus animus fluctuet. Et quidem cum Ecclesiastici habeant verum dominium, nec lex iustitiæ eos obliget, videtur rationi valde consentaneum eos satisfacere legibus misericordiæ, & curæ pastoralis, si in graui necessitate erogent omnia superflua, in leui autem ita partiantur, ut cum pauperibus partem faciant æqualem de residuo, quid enim aliud potest quis exigere ab alio? Asserit Sotus omnes censuros Clericum suo muneri cumulatissimè satisfacere, si tertiam partem reddituum in opera pia expendat, quod mihi certissimum est. Pone Episcopum habentem annuos redditus 30. mille: hic si 10. mille in opera pia distribuatur, nullus meredè censetur illum esse auarum, aut crudelem, nec poterit iure scandalizari, quod Episcopus de aliis 20. mille se alar, & efficiat quod libuerit, dum non sit in vsus profanos, licet ea abundè communicet cum consanguineis; quid enim de congrua satisfactione illi poterit esse residui? Hoc absque vilo scrupulo fieri potest. In sententia autem proposita, qui habet 40. mille, si in communi necessitate expendat 10. mille, poterit sine scrupulo de illo cætero disponere, dum nec sit profanè, nec cum scandalo, quod vitatur facillimè data tertia parte operibus piis, data verò quarta, non vitatur tam facile, potest tamen vitari, si constet apertè de eleemosynis datis.

2. Quia verò hac in parte non est omnibus Clericis eadem copia fructuum, libuit rem hanc explicare. Episcopi melius facient, si ex redditibus assignent

B b gnert

N A E
n i a
I I V V
I I

Quamuis non
plene sup.
hinc lege ta-
men pro his
verf. Princi-
pibus in to.
3. tr. 3. doct.
Ref. 75.

gnent quartam partem, quam si medietatem superflui.
Ratio est, quia dignitas Episcopalis est per ampla,
quod potiuntur saepe viri Principes, nec redditus
annui tam sunt copiosi aliquando, ut superesse pos-
sit multum de congrua sustentatione, vel quia Epi-
scopatus veterè est tenuis, vel quia Episcopus est Prin-
ceps. Hic fortè exiguas faciet elemosynas, quia cen-
sebit omnia sibi esse necessaria ad suam sustentatio-
nem, ob quod tenetur semper assignare operibus
piis quartam partem fructuum, ne vniquam Episco-
pus excusetur ab elemosynis ingentibus pro sua fa-
cultate, esset enim graue scandalum Episcopum non
esse largum, licet aliquid detrahat de congrua susten-
tatione. Si autem teneat hanc rationem, vitabit hoc
scandalum. Si verò Episcopatus sit pinguis, & me-
dietas superflui aequaleat quartæ parti, poterit eli-
gere quam libuerit opinionem. Cæteri Clerici non
tenentur ad acquiescendam quartam partem, sed po-
terunt prius accipere ad congruam sustentationem,
& deinceps erogare medietatem superflui. Ratio est
quia maior est obligatio Episcopi ad elemosynam,
quàm aliorum Clericorum, qui non sunt in tam
ampla dignitate, beneficia sunt tam pingua, quam
Episcoporum, ob quod possunt sibi consulere prius
absque scandalo, quia illorum sustentatio est etiam
parior. In his ergo potest seruari ea ratio ut medie-
tatem dent superflui, in Episcopis autem ut dent
quartam partem, omnium fructuum, quod si vtri-
que dent tertiam partem, plenè, & planè satisfac-
cient huic obligationi, ita ut sine peccato possint
de duabus aliis partibus sibi providere, & disponere
pro arbitrato, dummodo non profane, eaque po-
terunt familiaribus & consanguineis donare, & hæc
omnia docet Hurtadus *vbi supra*.

Sup. contèto
in hoc §. inf.
in Ref. 28 §.
Notandum.
& §. Sed &
in to. 6. tr. 7.
Ref. 3. §. Di-
co secundo.
& §. Probari
potest. & ibi
in tr. 4. lege
doct. Ref. 8.
à lin. 5. §. 1.
& seqq.

3. Qui etiam §. 111. notat quod distributiones quo-
tidianæ quæ dantur in Choro pro singulis horis,
quibus Clerici assistunt, stipendia pro comitando fu-
nere defunctorum, elemosynæ, pro faciendis Missis,
vel habenda concione, processione peragenda, visi-
tando Episcopatu, ferendis sententiis, & causis audien-
dis, pro agendo aliquo negotio Ecclesiæ, vel aliorum,
denique quicquid datur pro industria personali, pro
labore, aut donatione, hæreditate, contractu, vel quo-
uis alio titulo distincto à titulo beneficij, pro organ-
nis pulsandis, infusandis tibiis, audiendis confessio-
nibus, &c. id omne censetur esse vel patrimoniale, vel
quasi patrimoniale: sunt igitur bona beneficij annui
redditus, qui appellantur *grossum*, apud nostrates, *la*
gruesas, vbi clauduntur quæ dantur ad vestitum & vi-
ctum. Igitur Clerici de his bonis possunt ad libitum
disponere, ut de bonis patrimonialibus.

Sup. hoc inf.
in Ref. 28 &
in to. 6. tr. 7.
Ref. 3. §. Di-
co tertio.

4. Nota etiam contra Panormitanum in cap. cum
omnes, de testam. num. 27. & Sarmientum de redditib.
part. 3. cap. 5. num. 1. & sequ. quod si de congrua sus-
tentatione, quam vnusquisque Clericus potest licitè
accipere de grosso beneficij, eiusque redditibus, si vel-
lit, inquam, ex ea aliquid detrahere, poterit quid-
quid detraxerit expendere pro libito absque peccato
mortali, non tamen ad vsus profanos. Ita ex multis
Hurtadus §. 113. cui adde Sanchez in opusc. tom. 1. lib. 2.
cap. 2. dub. 43. num. 3. Molinam de primog. Hispan. lib. 2.
cap. 10. num. 50. Auendannum resp. 19. n. 12. & alios pe-
nes ipsos, & omnia supradicta ego puto probabilia,
& secuta in praxi, non obstantibus iis, quæ cum Gra-
nado dixi in 4. part. tract. 4. resol. 214.

Quæ hic est
sup. in Ref.
22. & in aliis
eius primæ
not.
Alibi in to. 7.
tr. 1. Ref. 27.
& hic inf. in
Ref. 26. §.
Verum, diffi-
cultas, &c.

5. Non desinam hic etiam adnotare, omnia su-
perdicta procedere etiam quoad Regulares ad Epi-
scopatum assumptos, hi enim non tenentur maiori
obligatione ad elemosynam elargiendam, quàm cæ-
teri Episcopi, ut alibi probatum est.

RESOL. XXIV.

An Episcopi teneantur erogare in vsu pios omne id
quod superest ex congrua, & decennis sustentatione?
Ex p. 8. tr. 7. & Misc. Ref. 12.

§. 1. Sæpius hanc questionem pertracto, quia ne-
cessaria nimis est, cum frequenter in praxi ac-
cidat, communiter affirmatiue respondent Doctores,
& ita vellem ab omnibus Episcopis & Beneficiariis
obseruari, & ita consulendum est. Sed quia aliqui
aures non accommodant huic nostræ cantilenæ, deo
ne peccata multiplicentur, Doctores aliqui, ut ali-
quantulum alleuetent hoc præceptum, dicunt, in
communibus necessitatibus Episcopos satisfacere
huic præcepto, si quartam partem redditum in vsus
pios expendant, vel si medietatem superflui. Ita ex
Dominicanorum familia Bañez, & Sotus, ex Societa-
te Iesu Hurtadus de Mendoza, & Granadus, quos alibi
adduxi: sed aduersus illos nouissimè, me citato, in-
iurgit Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo
de Iust. tom. 1. disp. 4. sect. 2. n. 10. & seq. Attamen hic non
desinam obseruare sententiam supradictorum, quam
impugnat, & meritò, Cardinalis Lugo, probabilem
existimare nouissimè, me citato Trullench. in Dialo-
g. tom. 1. lib. 1. c. 5. dub. 9. n. 1. vbi sic ait. Probabile tamen
est satisfacere huic obligationi, etiam si beneficium
pingue sit, qui quartam partem, si Episcopus sit, & qui
quintam aut sextam, si non sit Episcopus, pauperibus
elargiatur. Ita ille, cui etiam adde, me citato, Ioan-
Machadum de perfect. Confess. tom. 2. lib. 4. p. 1. r. 6. do-
cum. 6. n. 3. vbi ita asserit. [Dizen casi todos, porque al-
gunos sienten, que el Beneficiado como quieta que
sea, no tiene obligacion de gastar en obras pias todo
lo superfluo de los frutos, porque siendo (como de-
fendiendo muchos) dueño verdadero dellos, nos ay rrazó
suficiente para obligar le en las necesidades comunes
à dar de limosna todo lo superfluo. Y el doctissimo
Hurtado da por regla general, que los Beneficiados
complè con dar de limosna la mitad de lo superfluo.]
Hæc Machadus. Quod autem Sot. Bañez, & alij do-
cuerint hanc sententiã, videtur cõtra mentem omnium,
qui post illos scripserunt, & patet ex eorum verbis.
Verum, ut dixi, omnes Ecclesiastici debent amplecti
sententiã Cardinalis de Lugo, viri nõ solum in Scho-
lastica, sed etiã in Morali Theologia, nemini secundi.

RESOL. XXV.

Quenam quantitas dicatur notabilis, ut illam expen-
dens Episcopus, vel abus Beneficiarius in vsu pro-
phanos peccet mortaliter? Ex p. 7. tr. 11. & Misc.
Ref. 36.

§. 1. Sÿppono Episcopum tenei expendere omne
id quod superest ex congrua sustentatione in
vsus pios; vnde ad questionem positam satis quidem
practicabilem ita respondet Eminentissimus Lugo de
Iust. tom. 1. disp. 4. sect. 3. num. 42. Fateor itaque
maiolem quantitatem requiri ad culpam grauem in
hoc genere, quam in materia Iustitiæ; quia cum hæc
obligatio, ut diximus, oriatur ex qualitate ipsorum
bonorum, quæ sunt res Dei, & ideo debent piè & reli-
giosè expendi; sufficit, ad vitandam culpam gra-
uem id quod sufficit, ut si non mathematicè, sal-
tem moraliter dicatur aliquis piè, & religiosè ea
expendere. Vnde fateor etiam cum Molina debere
attendi ad maiolem, vel minorem quantitatem su-
perfluum, ut dicatur aliqua pars esse vel non
esse sufficiens ad materiam grauem: quia eadem
quantitas